

De vraagstelling die centraal staat in het proefschrift is hoe de wiegendoodpreventie adviezen in Nederland aangevuld of aangepast kunnen worden waardoor deze effectief en goed wetenschappelijk onderbouwd blijven. Enerzijds lag de focus op het monitoren van wiegendoodcijfers en het verzorgingsgedrag van ouders, en anderzijds op het verzamelen van nieuwe wetenschappelijke inzichten over wiegendoodpreventie.

Hoe vond het onderzoek plaats?

Sinds 1987 wordt in Nederland de Peiling Veilig Slapen uitgevoerd. Het proefschrift beschrijft het verzorgingsgedrag van ouders met betrekking tot veilig slapen tussen 1999 en 2017 in Nederland. Daarnaast is in 2022-23 is een nieuwe Peiling Veilig Slapen uitgevoerd onder ouders met een baby tot 12 maanden, uitgezet via JGZ-organisaties, om het huidige gedrag van ouders te monitoren.

In een case-control studie zijn de huidige risico en beschermende factoren voor wiegendood in Nederland onderzocht. Wiegendoodgevallen tussen 2014 en 2020 zijn vergeleken met baby's uit de Peiling Veilig Slapen 2017.

Daarnaast is onderzocht in hoeverre Instagramfoto's van slapende baby's voldoen aan de adviezen voor veilig slapen. Via hashtag-zoekopdrachten en accounts van bedrijven en platforms met veel volgers zijn foto's geïncludeerd en beoordeeld op 'De 4 van Veilig Slapen' van VeiligheidNL.

Wat zijn de uitkomsten?

In de jaren '80 waren er nog zo'n 200 wiegendoodgevallen per jaar in Nederland, terwijl dit er in de afgelopen 20 jaar nog 20 tot 30 per jaar waren. In 2022 zijn echter 39 gevallen gerapporteerd, een aanzienlijke stijging. Het is nog niet duidelijk of dit een fluctuatie is, maar het benadrukt in ieder geval het belang van blijvende aandacht voor wiegendoodpreventie.

In de case-control studie zijn verhoogde risico's, uitgedrukt in gecorrigeerde Odds Ratio's (aORs), waargenomen voor een baby slapend onder een dekbed (aOR=8,6), roken van moeder tijdens zwangerschap (aOR=9,7) of na de zwangerschap (aOR=5,4), en het slapen van een baby in buikligging (aOR=4,6). Verlaagde risico's zijn waargenomen voor een baby die in een eigen bedje bij de ouder(s) op een kamer slaapt (room-sharing) (aOR=0,3), het gebruik van een slaapzak (aOR=0,3), het geven van borstvoeding (aOR=0,3), en het gebruik van een fopspeen (aOR=0,4).

Voor baby's jonger dan 4 maanden en die met een geboortegewicht onder 2500 gram zijn de risico's aanzienlijk hoger. Zo is het risico op wiegendood bij het delen van het bed (bed-sharing) met een baby jonger dan 4 maanden 3,3 keer zo hoog als wanneer deze in een eigen bedje slaapt. Ook is bed-sharing erg risico-verhogend wanneer een ouder rookt, of als de baby flesvoeding krijgt in plaats van borstvoeding (respectievelijke aOR 17,7 en 9,2).

Het verzorgingsgedrag van ouders met betrekking tot veilig slapen fluctueerde sterk tussen 1999 en 2017. In de Peiling Veilig Slapen 2022/23 leek de prevalentie van veel aanbevolen ouderlijke verzorgingsfactoren te zijn toegenomen, wat aangeeft dat adviezen beter worden opgevolgd. In de onderzoekspopulatie werd 71% van de baby's meestal uitsluitend op de rug te slapen gelegd, 41% in een apart bed in de slaapkamer van de ouders (room-sharing), 76% in een slaapzak en 97% zonder dekbed. De meest genoemde redenen voor ouders om hun baby (af en toe) bij hen in bed te laten slapen (bed-sharing) of in zij- of buikligging, beide risicofactoren voor wiegendood, waren gericht op het stimuleren of bevorderen van de slaap van de baby.

Uit de Peiling 2022/23 blijkt ook dat veel ouders informatie over veilig slapen zoeken op websites (52%) en sociale media (23%). Slechts 20% vraagt deze informatie actief op bij de JGZ. Informatie op internet is vaak tegenstrijdig en niet altijd adequaat of wetenschappelijk onderbouwd. Het onderzoek naar 514 afbeeldingen op Instagram liet zien dat slechts 1,9% een slapende baby in rugligging, in een slaapzak, in een eigen babybed zonder los beddengoed of knuffels weergaf (De 4 van Veilig Slapen, VeiligheidNL). Ouders en verzorgers worden bewust dan wel onbewust blootgesteld aan deze afbeeldingen, die tegenstrijdig zijn met de adviezen voor veilig slapen. Dit kan invloed hebben op gedachten, normen en gedragingen van ouders met betrekking tot de zuigelingenverzorging.

Wat is de meerwaarde/nieuwswaarde voor de JGZ praktijk?

Professionals in de zuigelingenverzorging zijn cruciale informatiebronnen voor ouders, met persoonlijk contact direct na de geboorte (ziekenhuis en/of verloskundige) en gedurende het eerste levensjaar (JGZ). De rol van social media mag daarnaast niet onderschat worden, omdat deze aanzienlijk bijdragen aan de vorming van normen en attitudes rond het verzorgingsgedrag van baby's. De informatie die ouders/verzorgers online vinden, en de invloed ervan op hun gedrag zou een aandachtspunt moeten zijn binnen de JGZ. Daarnaast kan social media veel meer benut worden voor het verspreiden van de adviezen voor veilig slapen.

Advies in het proefschrift is om de JGZ-richtlijn preventie wiegendood aan te passen, door hier advies over slaapzak en co-sleeper/aanschuifbedje gebruik in op te nemen. Daarnaast is het belangrijk ouders goed te informeren en te ondersteunen wanneer ze aangeven dat de baby niet goed slaapt of veel huilt, met adviezen die in lijn zijn met de richtlijnen voor veilig slapen.

De voornaamste implicatie van het proefschrift is het vernieuwen van de aandacht en het bewustzijn over wiegendood en de preventie ervan. Dit geldt niet alleen voor professionals in de JGZ, maar voor alle zorgverleners voor, tijdens en na de zwangerschap. Een afname in aandacht voor veilig slapen kan leiden tot een toename in wiegendoodgevallen.

Dit artikel wordt gepubliceerd onder de licentie Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)